

YÜKSEK ÖĞRENİM KURUMLARININ SOSYAL ETKİLERİNİN ÖLÇÜMÜ ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ

Pınar Gökçin ÖZUYAR¹, Esra BAYHANTOPÇU²

Öz

Kurumsal Sosyal Sorumluluk (KSS) ya da sürdürülebilirlik sadece devletlerin ya da özel sektör şirketlerinin ilgilendiği bir konu olmaktan çıkmış, uzun zamandır üniversitelerin de odak noktası haline gelmiştir. Bu çalışmada, üniversitelerin 'Sosyal Etki' açısından topluma katkı etkisinin ne şekilde olması gerektiği ve bu etkilerine dair gerek iç gerek dış paydaşları ile iletişimini yapmalarının önemi, küresel ölçekte kullanılan sıralama ve raporlama sistemlerinin karşılaştırmalı analizi yapılarak ortaya koyulmuştur. Yapılan analiz kapsamında, yükseköğrenim kurumlarının KSS çalışmalarının bir ayağı olan Sosyal Etkiyi oluşturan ana başlıklar şu şekilde sınıflandırılabilir: 'Çalışanlara Sağlanan Haklar ve Çalışanların Gelişimi', 'İnsan Hakları ve Eşit Haklar', 'Ekonomik ve Toplumsal Kalkınmaya Katkı' ve 'Çevresel Uygulamalar'. Bahsi geçen bu alanlar, üniversitelerin sosyal etkisinin mevcut durumunu ortaya koyarken, eksiklikleri de belirtilerek değerlendirilmiş, bu kapsamda ilgili strateji ve iletişim çalışmalarının önemi de vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kurumsal Sosyal Sorumluluk, Sosyal Etki, Üniversite, GRI, THE Impact, Örgüt İletişimi, Sürdürülebilirlik İletişimi.

Jel Sınıflaması: D78, M10, M14

A COMPARATIVE ANALYSIS ON MEASURING THE SOCIAL IMPACTS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Abstract

Corporate Social Responsibility (CSR) or sustainability is not only a matter of concern to governments or private sector companies, but has also become a focus of universities for a long time. In this study, a comparative analysis of the ranking and reporting systems which is used on a global scale in order to express universities' community contribution position in terms of 'Social Impact' and the importance their communication practices with both internal and external stakeholders. Within the scope of the analysis, the main headings that make up the Social Impact, which is a pillar of the Corporate Social Responsibility effort of higher education institutions, can be classified as follows: 'Rights Provided to Employees and Development of Employees', 'Human Rights and Equal Rights', 'Contribution to Economic and Social Development' and 'Environmental Practices'. While presenting the current status of the social impact of universities, the shortcomings in their current scope have also been taken into account as well as the importance of the relevant strategies and communication studies.

Keywords: Corporate Social Responsibility, Social Impact, University, GRI, THE Impact, Organization Communication, Sustainability Communication.

Jel Classification: D78, M10, M14.

¹ Dr. Öğretim Üyesi, İstinye Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, pinar.ozuyar@istinye.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2505-2216

² Dr. Öğretim Üyesi, İstinye Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, esra.bayhantopcu@istinye.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6680-8414

1. Giriş

Günümüzde Kurumsal Sosyal Sorumluluk (KSS) ya da sürdürülebilirlik sadece devletlerin ya da özel sektör şirketlerinin ilgilendiği bir konu olmaktan çıkmış, özel ya da kamuya ait, Sivil Toplum Kuruluşu (STK), vakıf vb. oluşumlar da dahil olmak üzere, yapı ve büyüklükten bağımsız olarak pek çok kurum ve kuruluşun odak noktası olmuş bir konu haline gelmiştir. Bu noktada topluma hizmet edecek bireyleri yetiştiren, eğiten ve bilimsel çalışmaların öncülüğünü yapan üniversiteler için de önem kazanmıştır. Özellikle toplumsal katkı çalışmalarının gün ve gün önem kazandığı dünyamızda, eğitim-öğretim ve araştırma ana faaliyet alanlarının yanı sıra, üniversitelerin bu alanda da performans göstermeleri son derece önemli bir konudur. Her ne kadar sürdürülebilirlik çalışmaları kurum ve kuruluşlar için gönüllülük esasına dayalı çalışmalar olsa da; dünyamızın geldiği bu anlayış çerçevesinde üniversitelerin hem ana faaliyet alanlarını iyileştirmeleri, hem sürdürülebilirlik strateji ve politikalarını belirlemeleri, hem de çevresel ve çalışan hakları, hizmet kalitesi, insan hakları ve topluma katkı çalışmalarını içerecek şekilde sosyal uygulamalarını iyileştirmeleri gönüllülükten çıkmış, zorunlu bir süreç haline gelmeye başlamıştır.

Sürdürülebilirlik performansını ölçümlemenin yanı sıra, aynı zamanda bu alanda uluslararası kriterler çerçevesinde rehberlik eden sürdürülebilirlik derecelendirme endeksleri, üniversitelerin bu çalışmalarına ne şekilde yön vereceklerini göstermeleri açısından değerlidir. Bununla birlikte her ne kadar üniversitelere özel hazırlanmış olmasa da sürdürülebilirlik alanındaki raporlama standartları da üniversitelerin bu çalışmalarına yol gösterici olarak kullanılabilir.

Bu araştırmanın amacı; sürdürülebilirlik çalışmaları kapsamında hem ekonomik etki, hem dünyadaki çevresel koşulların iyileştirilmesi gerekliliğinin olduğu dünyamızda; sürdürülebilirliğin üçüncü temel konusu olan sosyal etki alanında, üniversitelerin eğitim-öğretim misyonları dışında topluma katkı etkisinin ne şekilde olması gerektiğini ortaya koyabilmektedir. Bu kapsamda sosyal etki alanında sürdürülebilirlik çalışmalarının üniversitelerde, global standartlarda ne şekilde olması gerektiği ele alınmış ve üniversite endekslerinde sürdürülebilirlik konusunu öne çıkaran Times Yüksek Öğrenim Etki Sıralaması (Times Higher Education World University Rankings - THE Impact) endeksinin ve kurum ve kuruluşların genel sürdürülebilirlik çalışmalarını değerlendiren ve dünyada en çok kullanılan standart olan Küresel Raporlama Girişimi (Global Reporting Initiative – GRI) sürdürülebilirlik raporlama standardının sosyal alan altındaki göstergeleri karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir.

Çalışmanın, bu konuda yüksek öğrenim kurumları için yapılan karşılaştırmalı bir analiz bugüne dek yapılmadığından, literatüre katkı sağlaması beklenmektedir. Bununla birlikte, belirtilen standartlar her yıl güncellendiği için, çalışmanın ilerleyen yıllarda gözden geçirilerek tekrar değerlendirilmelerinin yapılması ve yeni çalışmaların literatüre eklenmesi gerekmektedir.

2. Sosyal Sorumluluk Kavramı

Kurumsal Sosyal Sorumluluk (KSS), bugün kullanım alanıyla, geçmişin “hayırseverlik” kavramının ve tanımlamasının çok ötesine geçmekte; sürdürülebilir kalkınmaya iş katkısı ve toplumsal ve çevresel zorluklara proaktif çözümler getirme ihtiyacı ile ilişkilendirilmektedir.

Sosyal Sorumluluk, küreselleşme bağlamında rekabet edebilirlik ve risk yönetimi, toplumsal gelişim gibi konuları da kapsamaya başlamasıyla birlikte bugün küresel olarak giderek daha

önemli bir kavram haline gelmiş ve artık sürdürülebilirlik olarak adlandırdığımız uygulamalar kapsamında ele alınmaya başlamıştır. Öte yandan KSS, aynı zamanda şirketlerin faaliyet gösterdikleri her yerde uluslararası kabul görmüş norm ve standartlara uygun olarak, etik ve hesap verebilir bir şekilde sorumlu davranmaları gerektiği anlamına gelmektedir.

KSS'nin yaygın olarak kullanılan tanımını, Dünya Sürdürülebilir Kalkınma İş Konseyi şu şekilde tanımlamıştır; "*Kurumsal Sosyal Sorumluluk, iş gücünün ve ailelerinin yaşam kalitesini artırırken, aynı zamanda etik bir şekilde davranma, ekonomik gelişmeyi sağlama ve böylece genel olarak toplumun kalkınmasına katkıda bulunma taahhüdüdür.*" (Watts, vd., 1999). Günümüzde, her büyüklükteki işletme, paydaşları ile işbirliği içinde, KSS uygulamaları aracılığıyla ekonomik, sosyal ve çevresel hedeflerin gerçekleşmesi amacına daha etkin bir şekilde ulaşmaktadır.

KSS'nin üniversiteler kapsamında önemli hale gelmesi ise Birleşmiş Milletler (BM) çalışmalarının yaygınlaşmasıyla başlamıştır. UNESCO tarafından 1998 yılında Paris'te düzenlenen Dünya Yüksek Öğretim Konferansı'nda hazırlanan 'Yirmi Birinci Yüzyılda Yüksek Öğrenim Dünya Bildirisi' (UNESCO, 1998), izleyen dönemdeki 2009 Paris UNESCO Dünya Yüksek Öğretim Konferansı Bildirisi, 1998 yılı Bolonya sürecinde belirlenen hedef ve ilgili yönergelerle, bu konferanslarda ilk defa sosyal sorumluluk kavramının üniversiteler için gittikçe artan önemi ortaya konmaya başlanmıştır (Hazelkorn, 2009; European Commission, 2020). Bu kavramın önemi, yüksek öğrenimin karşı karşıya olduğu akademik özgürlük ve üniversite özerkliği gibi diğer mevcut zorluklarla birlikte - Uluslararası Üniversiteler Birliği Politika Beyanlarında - da yer alması ve aynı zamanda bu alan için uluslararası kuruluşların kurulması ile birlikte ile kanıtlanmaktadır.

Konunun üniversiteler için önemli hale gelmesinin kaynak noktası olan Bologna Süreci, 21. yüzyıl toplumunun gereksinimlerini karşılamak için yüksek öğretimde devrim yaratmıştır. Bazı yüksek öğrenim kurumları bu değişikliğin faydaları konusunda hâlâ isteksiz olsa da, çoğu üniversite Bologna Süreci'nin belgesi olan Magna Charta Universitatum'un imzacılarından ve temel kavramları olan akademik özerklik ve özgürlüğü yeni toplumsal biçimler olarak başarıyla uygulamak için çalışmaktadır (European Commission, 2020). Bu süreç, yüksek öğrenim kurumlarını, öğrencilerin sadece bireysel kişilikler olarak değil, aynı zamanda sosyal kişilikler olarak, toplumun ihtiyaçlarına yönelik farkındalıklarını artırmak yoluna doğru yönlendirmektedir (Vasilescu, vd., 2010).

Bu noktada, bugün artık sürdürülebilirlik olarak da ifade edilen KSS'nin üniversiteler kapsamında neyi ifade ettiğini açıklamak için Reiser'in tanımına başvurmak yerinde olacaktır. Reiser (2007), üniversiteler için Sosyal Sorumluluk kavramını "*üniversitenin ürettiği eğitimsel, bilişsel, işgücü ve çevresel etkilerin sorumlu yönetimi aracılığıyla, öğrenciler, öğretim üyeleri ve idari çalışanlar dahil olarak tanımlanan üniversite topluluğunun performansının kalite politikasına yansımaları ve bunun amacı olan sürdürülebilir insani gelişimi başarmak için toplumla etkileşimli diyalogu*" olarak tanımlamaktadır. KSS çalışmalarının, ekonomi ve çevre ve sosyal olan 3 saçı ayağında, çalışmanın konusunu oluşturan sosyal etki ya da sosyal sorumluluk kısmı bu tanımla çok daha net ortaya çıkmaktadır.

3. Yüksek Öğrenim Kurumlarında Sosyal Sorumluluğun İzlenmesi ve İletişimi

Zaman içinde ortaya çıkan farklı yaklaşımlarla üniversitelerde sürdürülebilirlik kavramına farklı bakışlar getirilmiştir (Caeiro, vd., 2013). Bir yaklaşım, üniversiteleri fiziki, eğitim, ve kurumsal gibi üç bölüme indirgerken, bir başka yaklaşım (Alshuwaikhat, vd., 2017) öğretim ve müfredat, araştırma ve akademik, kampüs operasyonları, kurumsal çerçeve ve yönetim, topluma erişim ve işbirliği ve sürdürülebilirlik değerlendirme ve raporlama başlıklarında altı bölüme ayırmıştır. Bu kriterlerin netleşmesi açısından sürdürülebilirlik/KSS endeksleri ve raporlama standartlarının baz alınması önemlidir.

KSS çalışmalarının kurumlarda yerleşmesi, bu uygulamaların takip edilebilir ve ölçümlenebilir olmasıyla mümkündür. Bununla birlikte KSS çalışmalarının iletişiminin yapılması, çalışmaların hem etkinliğinin artması, hem de konuyla ilgili tüm paydaşlarda farkındalığın yükseltilerek, sosyal etkinin çok daha yükseğe çekilmesini sağlamaktadır. Bu noktada KSS çalışmalarının izlenmesi ve iletişiminin en önemli aracı olarak KSS ya da sürdürülebilirlik raporlamaları önem kazanmaktadır.

Günümüzde şirketlerin tüm paydaşlarına karşı sorumlulukları artmakta, çevre ve toplumun gelişmesi ve kalkınması için yaptıkları çalışmalar giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Bu gelişmenin nedeni, bireylerin küresel şirketlerin toplumdaki rolü konusundaki beklentilerinin artması, iş dünyasına duyulan güvenin ise azalmasıdır. Bu gelişme ise daha iyi kurumsal yönetim, şeffaflık ve hesap verebilirlik beklentisini getirmektedir (Dilling, 2010). Bu noktada sürdürülebilirlik raporlaması (SR) önemli bir araç haline gelmiştir. SR, kurumların kendi ekonomik, sosyal ve çevresel etkilerini anlamalarının yanı sıra, bunları ölçümleme, bunlara yönelik hedefler belirleyerek kurum içi verimliliği sağlama konusunda önemli bir araçtır. SR, hem iç izleme ve denetim, hem de her büyüklükteki kuruluşun çeşitli paydaşlarının artan bilgi ihtiyaçlarını karşılamasını sağlayan, paydaşlarla dış iletişimi mümkün kılan önemli bir araçtır. SR, özellikle özel sektör için geliştirilmiş olmasına rağmen, strateji, plan ve hedefleri takip etmek açısından değerli olduğu için STK'lar ve devlet kurumları tarafından da benimsenmiştir. SR, şeffaflığı mümkün kılarak; çalışanlar, hissedarlar, müşteriler, tedarikçiler, iş ortakları ve toplum gibi önemli paydaşlara güven sağlamaktadır. İyi yapıldığında, raporlama süreci iç iletişiminin geliştirilmesi, vizyon ve yönetim sisteminin uyumlaştırılması, çalışan kapasitesini geliştirmek ve davranış değişikliğini teşvik etmek gibi faydalar sağlamakta ve bununla birlikte kaynakların etkin kullanılmasını mümkün kılmaktadır (IFC, 2010). GRI (Global Reporting Initiative) – Uluslararası Raporlama Girişimi SR standartlarının en bilinenidir. GRI, şirketlere ve hükümetlere ekonomik, çevresel ve sosyal ana başlıkları altında, kritik sürdürülebilirlik alanlarında etkilerini belirleyebilmelerini mümkün kılacak standartlar belirlemiştir ve bugün dünyada en çok kullanılan raporlama standardıdır (GRI, 2020).

SR aynı zamanda dış paydaşlara yönelik de önemli bir iletişim aracıdır. Çünkü sürdürülebilirlik çalışmalarının bilinir olması ve yaygınlık kazanmasının en önemli aşamalarından biri iletişim çalışmalarıdır. İletişim ve şeffaflık şirketlerin paydaşlarının şirketlerden beklediği iki önemli konudur. Bunu mümkün kılan SR de, sürdürülebilirliğin uygulama aşaması için ve aynı zamanda şirketlerin paydaşlarıyla iletişime geçmeleri için en önemli araçlardan bir tanesidir.

Bu nedenle, SR, bir şirketin sürdürülebilir yönetim uygulamaları ile ilgili olarak paydaşlarıyla etkileşimi sağlayan sürdürülebilir güvenilir ve normatif bir yönetim aracı olmalıdır. İletişim şekli ve yapısı çeşitli olmalı ve heterojen grupların ihtiyaçlarına yönelik olabilmelidir (Cahyandito ve Ebinger, 2005). Bunun sağlanması da yine iletişimle mümkündür. Bu sayede sürdürülebilirlik operasyonlarının da daha verimli hale gelmesi mümkün olacaktır.

STK'lar, akademik kurumlar ve diğer kuruluşlar da SR çerçevelerinin geliştirilmesinde aktif rol oynamaktadır. Üniversitelerin bu anlayışı içselleştirmeye başlaması ise, diğer kurumlarda olduğu gibi, önce üniversitelerin bu konuda uluslararası beyanlarda bulunması ile başlamıştır (Grindsted, 2015).

SR'lerin sayısının dünya genelinde artması ve sürdürülebilirliğin gün geçtikçe önem kazanmasına paralel, üniversiteler için de bu konuda sürdürülebilirlik sıralama sistemleri geliştirilmeye başlanmıştır. Bir üniversite sürdürülebilirlik sıralama sistemi, sürdürülebilirliği bir yükseköğretim kurumunun sürdürülebilirlik konusundaki performansını (veya beklenen performansını) ve bu değerlendirmeyle benzer kurumlar arasında karşılaştırma yapılmasını sağlayarak genel bir değerlendirme tablosuna dönüştüren bir araç olarak tanımlanabilir. Bu noktada üniversitelerin değerlendirme sistemleri de hem performans ölçümleme hem de iletişim açısından önemli araçlardır. Bu sıralama sistemlerden en bilineni Times Yüksek Öğrenim Etki Sıralaması (Times Higher Education Impact Rankings – THE Impact) dır. Günümüzde pek çok üniversite bu etki sıralaması değerlendirmesine katılmaktadır. THE Impact, üniversiteleri BM'nin Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına (SKA) uygun bir şekilde değerlendiren, SKA 17 maddesi altında sınıflandırdığı göstergeler ile üniversitelerin sürdürülebilirlik performansını ölçümleyen bir endekstir (THE, 2020).

4. KSS Çalışmalarında Sosyal Etki

Bu çalışmada yüksek öğrenim kurumlarındaki topluma etki odaklı sürdürülebilirlik çalışmaları analiz edilmiştir. Sürdürülebilirlik çalışmalarının sosyal bacağı altında yer alan konular, yukarıda ele alınan GRI raporlama endeksi ve THE Impact üniversite derecelendirme endeksi göstergeleri üzerinden incelenmiştir. Endekslerin tüm göstergeleri incelenerek, sosyal etki başlığı altındaki göstergeler içeriklerine göre gruplandırılmıştır. Daha sonra ilgili başlıklar altında yer alan göstergelerin her biri iki endeks bazında karşılaştırmalı olarak analiz edilmiş, bu çerçevede iki endekste de sosyal etki alanında yer alan uygulamaların kapsamı incelenmiş; kuvvetli ve eksik yönleri uluslararası sürdürülebilir kurum anlayışına göre değerlendirilerek belirlenmiştir. Bu çerçevede sürdürülebilirlik iletişimi için gerekli olan araçların örnekleri de ele alınarak, üniversitelerin sosyal etki kapsamındaki çalışmalarına dair alternatif göstergelere dair bir yaklaşım önerisi sunulmuştur.

Sürdürülebilirlik alanının sosyal başlığı, insanların üzerindeki olumlu ve olumsuz kurum faaliyetlerinin etkilerinin belirlenmesi ve yönetilmesiyle ilgilidir. BM Küresel İlkeler Sözleşmesi'nin ilk altı ilkesi, insan haklarının temel taşı olduğu, kurumsal sürdürülebilirliğin söz konusu sosyal boyutuna odaklanmaktadır. Sosyal sürdürülebilirlik konusundaki çalışmalar BM'de belirli grupların insan hakları, emek, kadınların güçlendirilmesi ve cinsiyet eşitliği, çocuklar, yerel halklar, engelliler ve iş dünyasının yoksulluk üzerindeki etkilerine yönelik insan merkezli yaklaşımları kapsamaktadır. Sosyal sürdürülebilirlik, hak sahibi gruplarını kapsamanın yanı sıra, onları etkileyen konuları eğitim ve sağlık gibi konuları da kapsamaktadır (UN, 2020).

Bu nedenle, çalışma kapsamında incelenen endekslerde ilgili konuların uygulanmasına yönelik çalışmalar bu çalışmada sosyal etki başlığı altında sınıflandırılmıştır. Sosyal etkinin uluslararası tanımları da göz önünde bulundurularak, araştırma kapsamında analiz edilen iki endeksin göstergelerinin analizi sonucunda, çalışmada ‘sosyal etki’ kapsamına giren temel olarak dört ana başlık olduğu görülmektedir. Bu kapsamda sosyal etkiyi oluşturan dört ana başlık şu şekilde sınıflandırılabilir:

- Çalışanlara Sağlanan Haklar ve Çalışanların Gelişimi
- İnsan Hakları ve Eşit Haklar
- Ekonomik ve Toplumsal Kalkınmaya Katkı
- Çevresel Uygulamalar

4.1. Çalışanlara Sağlanan Haklar ve Çalışanların Gelişimi

Bir kurumun çalışanlarına sağladığı hak ve imkânlar, o kurumun sürdürülebilirliği açısından büyük önem teşkil etmektedir. Aynı zamanda çalışanların gelişimi için sağlanan eğitim ve diğer kariyer imkânları hem kurumun gelişimi hem de çalışanın gelişiminin sağlanması ve böylece genel çerçevede toplumsal faydaya dönüşmesidir. Bu konu üniversiteler için de aynı derecede önem taşımaktadır. Bu noktada endeksleri incelediğimizde; her iki endekste de çalışanlara sağlanan haklar ve sunulan imkânlar sorgulanmaktadır. GRI farklı olarak emeklilik yapısını sorarken, THE Impact, üniversiteler özelinde öğrencilere ve personele sunulan konut imkânını ayrıca sormaktadır. Eşit haklar göstergesine de işaret etmekle birlikte, THE Impact’de engellilere sağlanan imkânlar yine bu kapsamda ele alınmaktadır. GRI bu kısmı daha genel sorarak sadece çalışan kırımları bazında sorgulamaktadır.

Çalışanların sağlık ve güvenliğine yönelik uygulamalar, mesleki hastalık riskleri ve sağlık komitelerini ise GRI’nın daha geniş şekilde ele alındığı görülmektedir. THE Impact ise, genel çerçevede toplumsal sağlık için yapılan çalışmalara ve öğrencilerin cinsel ve psikolojik sağlıklarını korumaya yönelik çalışmalara bakmaktadır.

Çalışanların gelişimine yönelik çalışmaları ise GRI oldukça kapsamlı ele almaktadır. Bununla birlikte THE Impact endeksinde konuyla ilgili herhangi bir gösterge bulunmamakta, üniversite kapsamında gerek akademik gerek idari çalışanların gelişimi için yapılan eğitim ve diğer destekleyici programlara ilişkin bilgiler sorulmamaktadır.

Tablo 1. Sosyal Etki: Çalışanlara Sağlanan Haklar ve Çalışanların Gelişimi

GRI	THE IMPACT
Çalışanlara Sağlanan Haklar ve Çalışanların Gelişimi	Çalışanlara Sağlanan Haklar ve Çalışanların Gelişimi
Geçici ve tam zamanlı çalışanlara sağlanan haklar (401-2)	Çalışan başına yapılan harcamalar/Güvenlik sözleşmesi olan çalışan oranı/Cinsiyet eşitliği için ölçüm veya izleme ücret skalası/Öğrencilere ve personele sağlanan yerleşim-konut imkânları (SDG8-8.3.1., 8.5.1., 8.2.7., 8.4.1., SDG11-11.4.4., 11.4.5.)
Çalışanlara asgari ücrete uygun ödeme yapılması (202-1)/Emeklilik planları (201-3)	Çalışanlara asgari ücrete uygun ödeme yapılması (SDG8-8.2.1.)
Çalışan kırımları (401-1)	Engelli öğrenci ve çalışan oranı (SDG 10-10.4.1., 10.5.1.)/Engelli ve temsiliyet oranı düşük bireylere sunulan imkânlar ve geliştirilen programlar (SDG10-10.6.3., 10.6.6., 10.6.7., 10.6.8., 10.6.9.)
Operasyonel değişiklikler nedeniyle minimum ihbar süresi (402-1)	-
İş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemi/Komiteler, komitelerde temsil edilen çalışan sayısı/Sendikalarla yapılan resmi anlaşmalarda yer alan sağlık güvenlikle ilgili konular/İş kazası oranları/Meslek hastalığı riskleri (403-1, 403-2, 403-3, 403-4)	Toplumsal sağlık için, hijyen, beslenmesi, aile planlaması, spor ve diğer sağlığa yönelik konularla ilgili yerel halka yönelik yapılan çalışmalar/programlar/sağlanan imkânlar (SDG3-3.2., 3.3.2., 3.3.3.)
İş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili verilen eğitimler (403-1)	Öğrencilerin cinsel ve psikolojik sağlıklarını korumaya yönelik çalışmalar (SDG3-3.3.4., 3.3.5.)
Çalışanların Gelişimi	Çalışanların Gelişimi
Çalışanların aldıkları eğitimler/Çalışanın aldığı eğitim sayısı (404-1)	-
Yaşam boyu öğrenme için yürütülen programlar/Çalışana kariyere desteği için sunulan fırsatlar (404-2)	-
Performans sistemi/Performansı ve kariyer gelişimi düzenli olarak izlenen çalışanlar (404-3)	-

Bu başlık altında çalışan sağlık ve güvenliğine yönelik çalışmalar GRI’da oldukça kapsamlı ele alınmasına rağmen, THE Impact’in gerek akademik gerek idari çalışan kapsamında bu sorgulamayı yapmaması endeksin eksikliği olarak öne çıkmaktadır. Bununla birlikte GRI topluma dair yapılan tüm iyileştirici çalışmalarını toplumsal katılım programları altında sorgulamakta, sağlık, eğitim başlıklarına göre sınıflandırmamaktadır. Yine aynı şekilde eğitim konusu çalışanları da kapsamına rağmen, üniversiteler gibi bir yapıya uygun uyarlanmış olmasına rağmen THE Impact’in bu çerçevede hiç göstergesinin olmaması yine endeksin eksik noktası olarak öne çıkmaktadır.

4.2. İnsan Hakları ve Eşit Haklar

Her iki endeks de öncelikle insan haklarına yönelik kurumun strateji ve yönetim politikalarını sorgulamaktadır. Bunun ardından ise, insan hakları ve eşit haklara yönelik uygulamalar sorgulanmaktadır.

İnsan hakları anlaşmaları, eğitimleri ve bu konuyla ilgili hem kurum içinde hem de tedarikçilere yönelik yapılan denetimler GRI'nin ele aldığı konulardır. Bu alanda tedarikçilerin insan haklarına yönelik risk yönetimi ve konuyla ilgili çalışmaları da endekste özellikle öne çıkarılmaktadır. Bununla birlikte THE Impact, üniversiteler için de önemli olmasına rağmen tedarikçilerin insan hakları etkilerine ve insan haklarıyla ilgili imza atılan sözleşmelere hiç yer vermemektedir. GRI'nin ayrımcılıkla ilgili yaşanan vakalar göstergesi ve THE Impact'in okula başlayan ve mezun olan kadın çalışan oranı göstergeleri ise, birbirini tamamlayan göstergeler olmasa da, cinsiyet eşitliği ve çeşitlilik politikalarını destekleyici ve sosyal gelişimi sağlamaya yönelik göstergelerdir.

THE Impact'in kamuya açık eğitimler ile üniversitenin yoksulluk ve açlık karşıtı programları göstergeleri toplumdaki bireylere eşit hakların dağılımında destek olacak uygulamalar açısından bu kapsamda değerlendirilebilir. Üniversitenin sağlıklı ve ucuz yemek için kampüste sunduğu imkânlar ve aynı zamanda sürdürülebilir tarım çerçevesinde yapılan çalışmalar üniversiteler açısından önem teşkil eden konular olduğu için THE Impact bu konuları 12 farklı gösterge altında sorgulamıştır. GRI ise bu konulara değinmemiştir.

Son olarak; toplu sözleşme, zorla ve çocuk işçi çalıştırma ve tedarikçilerin sosyal açıdan negatif etkilerine ilişkin politikalarının uygulanıp uygulanmadığını ölçümlemek için GRI aynı zamanda bu konuda yapılan çalışmaları aşağıdaki tabloda görüldüğü üzere sorgulamıştır. Bu noktada THE Impact sorguladığı ilgili politikalara ek başka bir soru sormamaktadır.

Tablo 2. Sosyal Etki: İnsan Hakları ve Eşit Haklar

GRI	THE IMPACT
İnsan Hakları ve Eşit Haklar	İnsan Hakları ve Eşit Haklar
İnsan Hakları (İH) prosedürleri ile ilgili eğitim alan çalışan sayısı (412-2)/İH eğitimi alan güvenlik personeli sayısı (410-1)	Kamu eğitimleri ve halka açık üniversite faaliyetleri (kütüphane, bilgisayar, çevrimiçi dersler, vb. imkânlar) (SDG4-4.3.1., 4.3.2., 4.3.3., 4.3.4.)
Ayrımcılıkla ilgili olaylar ve alınan önlemler (406-1)	Okula başlayan ve mezun olan kadın öğrenci oranı (SDG5-5.2.1., 5.5.1.)
İH incelemesine tabi olmuş faaliyetler (412-1)/İH ile ilgili yapılan yatırım anlaşmaları (412-3)	Ulusal açlık programları ile üniversitenin sağlıklı ve ucuz yemek ya da vegan tercihler için sunduğu kampüs içi seçenekler/Sürdürülebilir tarım kapsamında yapılan çalışmalar (eğitimler, teknoloji kullanımı, vs.) (SDG2- 2.3.1., 2.3.2., 2.3.3., 2.3.4., 2.4., 2.5.1., 2.5.2., 2.5.3.)
İH açısından değerlendirilen ve denetlenen tedarikçiler	Üniversitenin yoksulluk karşıtı programları ve öğrencileri destekleyici uygulamaları (SDG1-1.2.1., 1.3.,1.3.1., 1.3.2., 1.3.3., 1.3.4. 1.3.5., 1.4.)
Toplu sözleşme - örgütlenme özgürlüğü hakkının tehlikede olduğu operasyonlar/Çocuk ve zorla işçi çalıştırma konusunda önemli risk taşıyan operasyonlar ve tedarikçiler (407-1, 408-1, 409-1)	-

GRI	THE IMPACT
İnsan Hakları ve Eşit Haklar	İnsan Hakları ve Eşit Haklar
Tedarik zincirinde sosyal açıdan negatif etkisi olabilecek riskli gruplar (414-1)/Tedarik zincirindeki sosyal uygulamalarla ilgili belirgin ölçekte mevcut ve olası olumsuz etkiler ve alınan önlemler (414-2)	-

THE Impact’de insan hakları sözleşmeleri ve bu konudaki eğitimler ile ilgili herhangi bir gösterge bulunmamaktadır. Bu da eşit haklar ve toplumsal gelişimin temel belirleyicisi olan insan hakları uygulamalarının netleştirilmemesi açısından önemli bir eksiklik olarak görülmektedir. Bununla birlikte GRI’da yer almayan, ancak üniversitelerin önemini daha da vurgulayan kütüphane kullanımlarının kamuya açılması ve SDG’ler kapsamında yoksulluk ve açlığa yönelik uygulamaların sorgulanması endeksin önemli artılarından.

4.3. Ekonomik ve Toplumsal Kalkınmaya Katkı

Sürdürülebilirlik kapsamında yapılan pek çok çalışmanın dolaylı olarak ekonomik kalkınmaya etkisi olsa da, bazı konular kurumların ya da üniversitelerin bu noktada ekonomik kalkınmaya ne şekilde katkı gösterdiğini daha net açığa çıkarmaktadır. Ekonomik ve toplumsal katkının iç içe olduğu bu noktalarda, gerek ülke ekonomisine yapılan doğrudan ya da dolaylı rakamsal katkılar, gerek hammadde ve hizmetlerin yurt içi alımlarının teşvik edilmesi, gerekse yerel halkın gelişimi kapsamında yapılan çalışmalar ilk olarak ekonomiye hizmet eden, büyük çerçevede ise toplumsal fayda sağlamaya yönelik çalışmalardır. Bu noktada yerel halkın gelişimi de hem ekonomik kalkınmayı hem de toplumsal gelişimi sağlayan önemli alanlardan bir tanesidir. Yerel halkın gelişimi için yapılan tüm çalışmalar ile yerel halkın işe alımının önceliklendirilmesi bu noktada GRI’ın ele aldığı konulardır. THE Impact ise yerel halka desteği, sürdürülebilir iş imkânlarını destekleme çerçevesinde ele almaktadır. Farklı parametrelerden konuya yaklaşılmış gibi gözükse de toplumsal gelişim aşamasında yerel halkın önceliklendirilmesi noktasında iki endeksin de ortak noktada bulunduğu söylenebilir. Kurumun ülke ekonomisine doğrudan ve dolaylı olarak sağladığı rakamsal katkı, sahip olduğu iştirak sayıları, çalışan sayıları ile yurt içi tedarikçilerden satın alım miktarları, yerel tedarikçilerden alımların önceliklendirilmesi her iki endeksin de ekonomik kalkınmaya katkı başlığında ele aldığı konulardır. Ülkeye sağlanan ekonomik katkı açısından iki endeksin de örtüştüğü görülmektedir.

Bununla birlikte, Tablo 3’de görüldüğü üzere; THE Impact, GRI’den farklı olarak gönüllü öğrenci programlarını, toplumsal gelişimi sağlamaya yönelik STK’larla ortak yapılan çalışmaları, tarafsız tartışma platformlarının yaratılmasını ve sanat ve kültürel mirası korumaya yönelik projeleri sorgulamaktadır. Ayrıca kamunun üniversitelerin sunduğu kütüphane ve yeşil alan imkânlarından yararlanıp yararlanmadığını sorgulayarak toplumsal katkı aşamasında üniversitelerin aslında önemli bir aracı olduğunu vurgulamaktadır.

Tablo 3. Sosyal Etki: Ekonomik ve Toplumsal Kalkınmaya Katkı

GRI	THE IMPACT
Ekonomik ve Toplumsal Kalkınmaya Katkı	Ekonomik ve Toplumsal Kalkınmaya Katkı
Yerel halk katılımı, operasyonların yerel halk üzerindeki etki değerlendirmesi ve gelişim programları kapsamında yapılan faaliyetler (413-1)/Yerel halk üzerinde önemli ya da potansiyel olumsuz etkileri olan operasyonlar (413-2)/Üst yönetimin yerel istihdamı (202-2)	Yerel halka sürdürülebilir iş girişimleri için sağlanan destekler (SDG1-1.4.2.)
Yerel tedarikçilere yapılan ödemelerle ilgili uygulama ve ödeme oranları (204-1)	Yerel ve sürdürülebilir kaynaklardan satın alımın önceliklendirilmesi (SDG2-2.5.4.)
Finansal göstergeler/Üretilen ve dağıtılan doğrudan ekonomik değer (201-1, 203-2)/Yapılan alt yapı yatırımları (203-1)/Çalışan sayısı/Yeni işe alınan çalışan sayısı/Çalışan sirkülasyonu (401-1)	Üniversitenin finansal dataları (SDG16-16.4.1.)/Lisansa başlayan öğrenci oranları (SDG4-4.4.1., SDG10-10.2.1., 10.3.1.)
Kuruma ait organizasyonlar (102-2, 102-4, 102-6, 102-7, 102-8) / Tedarik zinciri (102-9)	İştiraklerin sayısı (SDG9-9.3.1.)
-	Yerel, bölgesel ve ulusal hükümet ve STK'larla yapılan iş birlikleri ve onlara sunulan danışmanlık hizmetleri (SDG16-16.3., 16.3.1., 16.3.2.)
-	Gönüllü öğrenci programları, araştırma programları veya eğitim kaynaklarının geliştirilmesi için SDG'lerin geliştirilmesine yönelik olarak STK'larla yapılan iş birlikleri (SDG17-17.2.5.)
-	Farklı tarafların sorunları tartışmak için bir araya getirildiği tarafsız tartışma platformları yaratılması (SDG16-16.3.4.)
-	Sanatsal ve tarihi, kültürel miraslara kamusal erişimi ve yerel sanata katkı sağlamak için uygulanan mekanizmalar ve bunları korumak için geliştirilen projeler (SDG11-11.2, 11.2.1., 11.2.3., 11.2.5., 11.2.6.)
-	Hukuk ve sivil icra mezunları oranı (SDG16-16.4.1.)
-	Temel servislere ulaşımı artırmak için organize edilen eğitim ve programlar (SDG1-1.4.3.)/Ulaşılabilir konut imkânı dahil olmak üzere gelişim için yerel otoritelerle yapılan çalışmalar (SDG11-11.4.7.)
-	Kütüphane ve kaynaklarının kamuya açık olup olmadığı (SDG11-11.2.2.)/Üniversitenin açık ve yeşil alanlarının kamunun erişimine açık olup olmadığı (SDG11-11.2.4)

Ülkeye sağlanan ekonomik etki açısından iki endeks de birbirini tamamlar nitelikte olmakla birlikte, THE Impact sadece öğrenci sayılarını sorgulamakta, istihdam edilen akademik ve idari çalışan sayılarını sormayarak, üniversitenin yarattığı dolaylı ekonomik etkiyi ortaya koymamaktadır.

Bununla birlikte, THE Impact'in üniversitenin yarattığı olanakların kamuya açık olup olmadığını ve üniversitenin STK'larla toplumsal katkı alanında yaptığı ortaklıkları sorgulaması endeksin güçlü yönlerindedir.

4.4. Çevresel Uygulamalar

Çevre başlığı her ne kadar KSS çalışmaları kapsamında temel çalışmalar başlığında ayrı şekilde ele alınsa da, sosyal etki altına da bazı çevresel uygulamaları dahil etmek mümkündür. Bu nedenle bu çalışma kapsamında endekste yer alan temel çevresel göstergeler dışında yer alan ve sosyal etkiyle iç içe geçmiş uygulamalar, çevresel uygulamalar başlığı altında ele alınmıştır. Çevresel etkiler, diğer başlıklar gibi, şu an herhangi bir mevzuat ile yüksek öğrenim kurumlarının doğrudan sorumluluğunda değil, bu nedenle daha çok kurumun kendi gönüllülüğü esası ile işleyen belli başlıklar altında toplanmıştır. Bu ortak başlıklar genel çerçevede; enerji, su, iklim değişikliği ve doğaya etki olarak sınıflandırılabilir. GRI standardı, bu çerçeveyi daha da genişletmiş ve yüksek öğrenim kurumları ile beraber tüm kurumları da kapsadığı için atık, malzeme kullanımı ve tedarikçileri ya da üçüncü tarafların çevresel etkileri ile ilgili göstergeleri de standardına dahil etmiştir.

Tablo 4. Sosyal Etki: Çevresel Uygulamalar

GRI	THE IMPACT
Çevresel Uygulamalar	Çevresel Uygulamalar
Doğrudan ve dolaylı enerji tüketimleri ve enerji verimliliğine yönelik çalışmalar (302-1, 302-2, 302-3, 302-4, 302-5)	Enerji verimliliği ve temiz enerjiyi teşvik için yapılan çalışmalar/Düşük karbon ekonomi ve teknolojisine yönelik yeni girişimlere sağlanan danışmanlıklar (SDG7-7.4., 7.4.1., 7.4.5.)
Su tüketim miktarları, su tüketiminden etkilenen su kaynakları, geri dönüştürülen su miktarları (303-1, 303-2, 303-3)	Su ekosistemini korumaya yönelik çalışmalar, eğitim/farkındalık programları/İyi su yönetimi uygulamalarını destekleyen çalışmalar, kampüsteki su koruma çalışmaları (SDG6-6.5.1., 6.5.2., 6.5.3., SDG14-14.2., 14.2.1., 14.2.2., 14.2.3., 14.3., 14.3.1., 14.5.3.)
İklim değişikliğine yönelik yapılan çalışmalar	İklim değişikliği riskleri, etkileri, hafifletme, adaptasyon, etki azaltma ve erken uyarı konularında yerel eğitim programları veya kampanyaları (SDG13-13.3.1)
Faaliyetlerin biyoçeşitlilik üzerinde etkisi ve bu alanları korumaya yönelik çalışmalar (304-1, 304-2, 304-3, 304-4)	Ormanları korumaya yönelik etkinlikler/Tarım ve turizm alanlarının sürdürülebilir yönetimi için yapılan programlar (SDG15-15.2.1., 15.2.4., 15.2.5.)
Emisyon tüketimleri, yoğunlukları ve emisyonları azaltmaya yönelik çalışmalar (305-1, 305-2, 305-3, 305-4, 305-5, 305-6, 305-7)	-
Atık ve sızıntı miktarları, atıklardan etkilenen bölgeler ve bu kapsamda yapılan çalışmalar (306-1, 306-2, 306-3, 306-4, 306-5)	-
Kullanılan malzemelerin miktarları, geri dönüşüm oranları (301-1, 301-2, 301-3)	-
Çevresel kriterlerin kullanılmasıyla değerlendirilen yeni tedarikçilerin yüzdesi (308-1)/Tedarik zincirindeki belirgin ölçekte mevcut ve olası olumsuz çevresel etkiler ve alınan önlemler (308-2)	-

Tabloda GRI göstergelerinin daha fazla olmasından anlaşıldığı üzere, günümüzde hâlâ yüksek öğrenim kurumlarından, özel sektörde olduğundan daha az çevreye etki eden sosyal sorumluluk uygulaması beklenmektedir. Genel anlamda, üniversitelerin bir kurum olarak kendi sınırları dahilinde yaptığı çevre odaklı çalışmalar, sınırların dışına çıktığında ve topluma etki seviyesi tartışıldığında hâlâ yetersizdir. Örneğin, deşarj tarafından bakıldığında bir yüksek öğrenim kurumunun tüm yağmur suyu, laboratuvarlardan çıkan kimyasal madde içerikli atık su ve evsel atık su dahil olmak üzere tüm atık suyun miktarını hesaplayabilmek kolaydır ama bu atık suyun hemen üniversite yerleşkesinin yakın bölgesine ya da bertaraf ve arıtma işlemleri yüzünden en son bırakıldığı alıcı ortama yapacağı net etki tartışılmamaktadır. Benzer şekilde sera gazı salımı konusunda emisyon hesaplamaları kolay iken, alıcı ortama gerçek etkisinin değerlendirilmesi halihazırdaki yaklaşımda beklenmemektedir. Böylece çevresel etki konusunda oluşan dolaylı etki ortaya konmamaktadır.

5. Sonuç

Üniversitelerin sosyal etkisinin analizi için küresel ölçekte geçerli iki araçtan biri Times Yüksek Öğrenim Etki Sıralaması (Times Higher Education World University Rankings - THE Impact) ve diğeri de Küresel Raporlama Girişimi'dir (Global Reporting Initiative – GRI). Bu araçların karşılaştırmalı analizinin yapıldığı bu çalışmada, söz konusu endekslerin bu uygulamalar açısından 'Eğitim ve Araştırma', 'Çevre' ve 'Sosyal Etki' olmak üzere 3 temel başlık altında sınıflandırılabilceği görülmüştür. Çalışma kapsamında incelenen 'Sosyal Etki' ana başlığında, endeks göstergelerinin 'Çalışanlara Sağlanan Haklar ve Çalışanların Gelişimi', 'İnsan Hakları ve Eşit Haklar', 'Ekonomik ve Toplumsal Kalkınmaya Katkı', 'Çevresel Uygulamalar' altında sınıflandırılabilceği saptanmıştır.

'Çalışanlara Sağlanan Haklar ve Çalışanların Gelişimi' kapsamında GRI ve THE Impact de ücret ve emeklilik yapısı da dahil olmak üzere çalışanlara sağlanan imkânları sorgulamaktadır. GRI, THE Impact'den farklı olarak çalışanların sağlık ve güvenlikleri kapsamında yapılan çalışmaları detaylarıyla birlikte ele almaktadır. THE Impact'in bu konuda herhangi bir göstergesinin olmaması endeksin önemli eksiklerinden biri olarak ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte THE Impact sağlık ve güvenlik konusunu öğrencilerin sağlığına ve toplumsal sağlık için yapılan çalışmalar olarak sınırlandırmaktadır. Yine çalışanların aldıkları eğitimler, yaşam boyu öğrenmeleri için yürütülen programlar GRI göstergelerinde öne çıkan bir konu olmasına rağmen THE Impact'de konu çalışanlar kapsamında sorgulanmamaktadır. Bununla birlikte, bu alanda iki endeks de birbirini çoğunlukla tamamlar niteliktedir.

'İnsan Hakları ve Eşit Haklar' başlığında ise GRI konuyu insan hakları anlaşma ve denetimleri ile diğerk İH konularını içeren operasyonların varlığı kapsamında ele almaktadır. Bu noktada THE Impact, GRI'dan farklı olarak İH konularına ilişkin stratejileri sormasına rağmen ilgili operasyonları sorgulamamaktadır. Bu alanın endeksin eksik noktası olduğu ileri sürülebilir. Bununla birlikte THE Impact eşit hakların sağlanması noktasında daha çok halka açık kamusal eğitimlere vurgu yapmakta, ayrıca SDG maddeleri üzerinden yapılandırılan bir endeks olduğu için açlık ve yoksulluk karşıtı üniversitenin yürüttüğü programları sorgulamaktadır. Bu noktada endeksin güçlü olduğu ileri sürülebilir. GRI ise ilgili konuları sadece genel çerçevede toplumsal katılım programları başlığı altında sorgulamakta, detaya inmemektedir.

Sosyal Etkinin en önemli basamaklarından olan ‘Ekonomik ve Toplumsal Kalkınmaya Katkı’ alt sınıfında ise GRI da The Impact de birbirilerine benzerlik göstermekte ve dolaylı ekonomik gelişimi önemli ölçüde etkileyen yerel halkın gelişimi için yapılan çalışmalar ile yerel tedarikçilerden yapılan alımlar konularını sorgulamaktadırlar. THE Impact’in toplumsal katkı alanında; üniversitenin kamuya sunduğu kütüphane, yeşil alan gibi olanakları ve üniversitenin STK’larla toplumsal katkı alanında yaptığı ortaklıkları sorgulayarak bu alanın önemine dikkat çekmesi önemlidir.

‘Sosyal Etki’ alanının ‘Çevresel Uygulamalar’ bacağına ise; ortak konular enerji, su, iklim değişikliği ve doğaya etki genel başlıkları altında özetlenebilir. GRI standardı bu konuda daha geniş bir çerçeve çizmekte ve atık, malzeme kullanımı ve tedarikçi ya da üçüncü taraflarla ilgili çevresel etkileri de kapsamına almaktadır. Her iki değerlendirme yöntemi de kurumsal sosyal sorumluluk anlamında tartışılan doğaya gerçek etki ve doğal sermaye konularında yeterli değildir.

Sürdürülebilirlik çalışmalarının koordineli bir şekilde yürütülebilmesi için öncelikle üst yönetimin bu çalışmaların itici gücü olarak liderlik etmesi en önemli noktayı oluşturmaktadır. Üniversitelerde ise bu itici güç, devletlerin bu konuda yönlendirmeleri ve teşvikleriyle birlikte, üniversite yönetiminin konuyu öncelik hale getirmesidir.

Bu noktada üniversitelerin öncelikli olarak kilit öncelikli konularını belirlemeleri ve bu öncelikli konuları da kendi içlerinde alt kırılımlarına ayırmaları gerekmektedir. Bununla birlikte paydaşların da aynı şekilde önceliklendirilmesi önem taşımaktadır. Her bir öncelikli alan için bir yönetim stratejisi ve yönetim çerçevesi oluşturulması, çalışmaların alt yapısının sağlam olması ve sürekliliğinin sağlanabilmesi için önemlidir. Bu noktada her bir belirlenen öncelikli alan kapsamında referans alınan strateji ve politikalara uygun olarak sürdürülebilirlik çalışmalarının yapılandırılması ve sürdürülebilirlik iletişiminin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Yine, çalışma kapsamına ele alınan sosyal etki kriterleri farklı endeksler göz önünde bulundurularak bütünleştirilmeli ve üniversitenin faaliyet gösterdiği bölgenin ve toplumun özelliklerine göre şekillendirilmelidir. Üniversitelerin sosyal etki bacağına üzerlerine düşen büyük sorumluluğu sürdürülebilirlik çerçevesinde yerine getirmeleri ancak bu şekilde mümkün olabilir.

Kaynakça

- Alshuwaikhat HM, Abubakar IR, Aina YA, Saghir B. (2017). Networking The Sustainable Campus Awards: Engaging with The Higher Education Institutions in Developing Countries. In: Handbook of theory and practice of sustainable development in higher education. Springer:Switzerland.
- Caeiro, vd. (Eds.). (2013). Sustainability Assessment Tools in Higher Education Institutions. DOI: 10.1007/978-3-319-02375-5_1. Springer International Publishing:Switzerland.
- Cahyandito, Martha Fani ve Ebinger, Frank. (2005). The Effectiveness of Sustainability Reporting: Is it Only About the Report’s Design and Contents? Sustainability Reporting Concepts and Experiences. The ICFAI University Press: India.
- Dilling, Petra F.A. (2010). Sustainability Reporting In A Global Context: What Are The Characteristics of Corporations That Provide High Quality Sustainability Reports – An Empirical Analysis, *International Business & Economics Research Journal*, 9, (1).

- European Commission. (2020). The Bologna Process And The European Higher Education Area - Education And Training, https://ec.europa.eu/education/policies/higher-education/bologna-process-and-european-higher-education-area_en. Erişim Tarihi: 26 Ekim 2020.
- Grindsted, T. S. (2015). Sustainable Universities from Declarations on Sustainability in Higher Education to National Law, *SSRN Electronic Journal*, 2(2), 29–36. <https://doi.org/10.2139/ssrn.2697465>.
- GRI (Global Reporting Initiative). (2020). <https://www.globalreporting.org/Information/about-gri/Pages/default.aspx>. Erişim Tarihi: 23.06.2020.
- Hazelkorn, E. (2009). Impact of Global Rankings on Higher Education Research and The Production of Knowledge. *UNESCO Forum Occasional Paper Series*, 15.
- IFC. (2010). Getting More Value Out of Sustainability Reporting. Connecting IFC's Sustainability Performance Standards and the GRI Reporting Framework.
- UN. (2020). Social Sustainability. <https://www.unglobalcompact.org/what-is-gc/our-work/social>. Erişim Tarihi: 12.08.2020.
- UNESCO. (1998). Conference, W., Education, H., Education, H., & Century, T. Higher Education in the Twenty-first Century Vision and Action I.
- Vasilescu, R., Barna, C., Epure, M., & Baicu, C. (2010). Developing University Social Responsibility: A model for The Challenges of the New Civil Society. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 4177–4182. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2010.03.660>.
- Watts, P., Holme, Lord, International, S., & Tinti, R. (1999). Corporate Social Responsibility: Meeting Changing Expectations. In World Business Council for Sustainability Development.
- Times Higher Education (THE). (2020). Impact Ranking. https://www.timeshighereducation.com/rankings/impact/2020/overall#!/page/0/length/25/sort%20by/rank/sort_order/asc/cols/undefined. Erişim Tarihi: 26.10.2020.